

LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE

CONCEPTUL LINGVOCULTURAL AL DRAGOSTEI ÎN PROVERBELE ENGLEZE, ROMÂNE ȘI RUSE

Viorica LIFARI

Conceptul este o concentrare a culturii în conștiința umană; el e ceva prin care cultura se infiltrează în lumea cognitivă a ființei umane [2]. Conceptul se înțelege din două perspective: 1) lingvoculturală și 2) lingvocognitivă [1, p.162-165].

De la bun început, vom discuta unele asemănări dintre conceptul lingvocultural al dragostei, redat în proverbe, în cele trei limbi și culturi menționate, iar apoi vor urma comentarii despre valorile sau atitudinea diferită ale englezilor, moldovenilor și rușilor față de conceptul dragostei.

Selectând câte 40 de proverbe despre dragoste din fiecare limbă, am observat că o parte din ele se intersectează în două limbi sau chiar în toate trei, bunăoară rusescul: (1c) *Любовь зла*, și englezescul (1a) *Love is blind*. Această atitudine vine de la starea în care se află un îndrăgostit, el/ea nu vede cusururile obiectului său de dragoste, de aceea acest proverb poate fi considerat universal.

Dragostea neepuizată reprezintă o valoare în toate trei culturi, lingvistic fiind reprezentate în felul următor: (2a) *Old love doesn't rust*. (1b) *Dragostea cea veche îți șoptește la ureche*. (2c) *Старая любовь не ржавеет*. Observăm că variantele engleză și rusă sunt identice, dragostea fiind comparată cu fierul, dar având trăsături diametral opuse.

În același context vine și un alt proverb englezesc spunând că: (3a) *We always return to our first love*, iar moldoveanul îl susține cu același gând: (2b) *Ne întoarcem mereu la prima dragoste*. Dragostea nu ține cont de anotimpuri atât în cultura rusă, cât și în cea moldovenească: (3c) *Для тех кто любит и в декабре весна*. (3b) *Dragostea este singura floare care crește și înflorește fără ajutorul anotimpurilor*.

Deseori se spune că dragostea reprezintă nu numai fericire, dar și suferință, acest fapt se observă în toate cele trei limbi și culturi: (4a) *The course of true love never did run smooth*. (4b) *Dragostea fără suferință nu există*. (4c) *Любовь хоть и мука, да без нее скука*. Pentru ruși dragostea e un chin fără de care viața nu ar fi interesantă, iar englezii recunosc că cursul dragostei adevărate nu este lin. După cum vedem, purtătorii de cuvânt englez și român constată prezenta suferinței în dragoste, pe când rușii implică momentul de intrigă, joc și interes ca fiind părți componente ale dragostei.

De multe ori dragostea se compară cu războiul sau jocul. La război și în joc, unul învinge, iar altul este învins. Să vedem ce spun culturile în discuție: (5a)

Make love no war. (5b) Dragostea este un joc în doi pe care îl pot câștiga amândoi. (5c) Любовь кольцо, а у кольца нет конца. De aici observăm perspectivele optimiste ale englezilor, moldovenilor și ale rușilor. Mai mult, cultura rusă vorbește despre dragostea fără sfârșit.

Despărțirea pentru un timp sau absența iubitului/ei duce sau la dispariția, sau la creșterea dragostei: (6a) *Absence makes the heart grow fonder. (6b) Dragostea se coace în focul despărțirii. (6c) Реже видишь, больше любишь.* Din aceste exemple este clar că în toate trei culturi acest punct de vedere este unanim.

Dragostea este sau nu. Ea nu se cumpără și nu se vinde, bunăoară: (7a) *Love is not found in the market. (7b) Dragostea nu e o moșie ca să o iei cu chirie. (7c) Любви золотом не купишь.* Fiind la nivel lingvistic exprimată diferit în toate trei limbi, ideea este una și aceeași: dragostea nu se găsește la piață, nu o poți cumpăra nici cu aur, și nu o poți închiria.

Dragostea nu poate fi ascunsă. Această părere este susținută de englezi și ruși: (8a) *Love and cough cannot be hidden. (8c) Не утонишь любовь как в мешке шило.* După cum vedem, în limba engleză dragostea este comparată cu tusa în acest caz, iar în limba rusă, ea se compară cu sula ascunsă într-un sac.

De multe ori se vorbește despre prima dragoste, însă la acest capitol apar păreri contradictorii, și, ca rezultat, și proverbe antonime în cadrul unei culturi: (2b) *Ne întoarcem mereu la prima dragoste. (8b) Prima dragoste seamănă cu prima zăpadă: rareori durează.* În limba română întâlnim și alte proverbe de acest tip, de exemplu: (9b) *Dragostea la bătrânețe e mai rea ca în tinerețe. (10b) Dragostea e fruct pentru tânăr și otravă pentru bătrân. (11b) Dragostea de apoi e mai dulce decât cea dintâi.* Pe când cultura engleză spune: (9a) *No love like the first love.*

Totuși, fiecare cultură își exteriorizează conceptele sale în mod individual, acest fapt fiind reflectat în proverbele ei, bunăoară, în limba rusă dragostea nu există fără gelozie: (9c) *Кто не ревнует, тот не любит;* sau ideea că inima poate iubi doar o singură persoană: (10c) *В одном сердце две любви не держатся.* Distanța nu e o problemă pentru cel îndrăgostit. În cultura rusă întâlnim variate proverbe ce ilustrează acest fapt: (11c) *Для влюбленного и сто вёрст не расстояние. (12c) Хоть вплавь плыть, да у милого быть.* Frumusețea se amplasează pe locul doi în dragoste în cultura rusă: (12c) *He ищи красоты, ищи доброты. (13c) Красота нужна на свадьбе а любовь повседневно.*

Totuși, valoarea dragostei e esențială pentru cultura rusă: (14c) *Люди живут для любви. (15c) Без любви как без солнышка. (16c) Любящих и бог любит.*

În cultura moldovenească se pune accent pe originalitatea dragostei, bunăoară: (9b) *Dragostea nu se învață de la alții, ci o descoperim noi înșine.* Cei care nu au cunoscut dragostea spun altceva: (10b) *Dragostea e treaba celor care nu au altă treabă.*

Următorul proverb nu e ceva specific culturii noastre. E ceva universal, caracteristic oamenilor din toate culturile. Nu toți pot iubi, sau știu a iubi.

De exemplu: (11b) *Dragostea e o stafie, mulți vorbesc despre ea, dar puțini o văd într-adevăr*. Tot acei care sunt sceptici față de dragoste susțin că (12b) *Dragostea este triumful imaginației asupra inteligenței*.

Evident că dragostea se asociază mai mult cu ceva bun decât rău, dar un surplus de bun tot va duce la rău, spune un proverb românesc: (13b) *Dragostea e ca o doctorie, dacă e prea multă, te omoară*. Dar și cultura moldovenească, la fel ca și cea rusească, susține că (14b) *Tot ce contează în viață în mod deplin și dureros este iubirea*.

Individualitatea culturii englezești față de dragoste este că aceasta nu există în sărăcie: (10a) *When the poverty comes at the door, love flies out of the window*. Prin următorul proverb englezii și-au arătat un grad de superioritate în înțelepciune față de celelalte două culturi: (11a) *Absence sharpens love, presence strengthens it*. Dacă în exemplele analizate *supra* (6a, b, c) se spunea că despărțirea duce la creșterea dragostei și nimic nu se menționa despre prezența permanentă a iubitului/ei, englezii consideră că prezența are o importanță mai mare în menținerea dragostei.

Vârsta nu contează pentru dragostea engleză: (12a) *All ages are submissive to love*. (13a) *Love is ageless*. Acest fapt este susținut și de cultura rusă: (17c) *Любви все возрасты покорны*. Moldovenii nu susțin acest gând (vezi exemplele 9b și 10b).

Încă o înțelepciune a englezilor o citim în proverbul: (14a) *He that has no children knows not what love is*, susținând că doar un părinte știe a iubi cu adevărat, aceasta fiind dragostea necondiționată, dragostea cea mai profundă.

Englezii susțin ca dragostea face minuni: (15a) *Love is stronger than death*. (16a) *Love is the best medicine*.

Prin urmare, putem concluziona că dragostea, fiind un concept foarte abstract, este reflectată în culturile engleză, moldovenească și rusă asemănător și diferit. Latura asemănătoare cuprinde ideile că dragostea e o suferință, însă fără ea nu e interesant (4 a, b, c); dragostea deodată nu se uită (2a, 1b, 2c); despărțirea pentru un timp sau absența iubitului/ei duce la creșterea dragostei: (6a, b, c); dragostea nu se vinde și nu se cumpără (7a, b, c). Dintre ideile individuale de exprimare a conceptului de dragoste, e lesne de menționat că moldovenii condamnă dragostea la o vârstă înaintată, pe când englezii și rușii o susțin; englezii sunt de părerea că dragostea supremă e acea față de copii; sărăcia și dragostea nu pot conviețui în cultura engleză, iar pe moldoveni și ruși sărăcia în dragoste nu îi incomodează. Moldovenii consideră că dragostea nu o poți învăța, ci trebuie să o descoperi singur/ă.

Rușii nu au nici o piedică pentru dragoste: nici sărăcie, nici distanță, și sensul vieții este dragostea. Moldovenii și englezii susțin că dragostea e un leac, însă doar moldovenii spun că cantitatea prea mare a leacului te poate omorî.

Referințe:

1. ШИРОКОВА, И.А. Особенности структуры эмоционального концепта и его изучение в аспекте перевода. В: *Актуальные вопросы филологических наук: материалы международной конференции* (г. Чита, ноябрь 2011 г.) Чита: Издательство Молодой ученый, 2011. с.162-165. www.moluch.ru/conf/phil/archive/25/1280/
2. *Эмоциональные концепты в языковом сознании.* <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=444427>